

Плясов В. Національне і глобальне в сучасній культурі./ Культура у фокусі наукових парадигм: концептуальні рефлексії та виклики сьогодення: матеріали 2 Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих науковців (Донецьк, 9-10 квітня 2014 р.) / наук. ред. д. філол. н. Г. П. Лукаш . – Донецьк: ДонНУ, 2014. – Вип. 1. – 168-170с

Національне і глобальне в сучасній культурі

На сучасному етапі розвитку, напевне не знайдеться сфери суспільного життя, котре не зазнало би впливу процесу глобалізації. І культура не є винятком. Глобальні соціальні реалії нівелюють кордони національних культур, їхні релігійні, політичні та етнічні традиції. З огляду на це теоретики глобалізації задають слушне запитання – чи призведе прогресуюча гомогенізація культур до їх сплаву в « глобальну культуру», або локальні культури залишаться, зміниться лише контекст їхнього існування. Відповідь на це запитання передполагає з'ясувати, що саме розуміється під глобальною культурою. Отже **мета нашої статі** проаналізувати науковий дискурс з особливостей становлення та існування глобальної культури.

Дослідження з даної проблематики викладені в працях таких вчених як Аппадурай А., Бергер П., Гідденс Е., Ірхін Ю., Неклесса О., Робертсон Р., Смит Е., Спайбі Т., Хантінгтон С.

В рамках статті ми зробимо короткий огляд двох протилежних концепцій світової наукової дискусії з приводу глобальної культури. Представники першого напрямку (Бергер П., Робертсон Р., Спайбі Т., Хантінгтон С.) розглядають феномен глобальної культури як органічне следствие універсальної історії людства, вступившого в 15 сторіччі в епоху глобалізації, яка в свою чергу сприймається як процес стискання світу, його перетворення в єдину соціокультурну цілісність[]. Один із засновників цього підходу Робертсон Р. вважав, що глобалізація має декілька вимірів і один з них це культурний, який в сутності є процесом світової експансії стандартних символів, естетичних і поведінкових патернів, що продукуються західними ЗМІ та транснаціональними корпораціями.[]Яскраво ілюструє цей процес відверте висловлювання американського історика Стила Р. «Культурний тиск за допомогою Голлівуду та Макдональдсів відчутний у кожному куточку світу, і цей тиск підриває інші суспільства. Відрізняючись

від інших загарбників, нас не задовольняє підлеглість всіх – ми наполягаємо на тому, щоб вони стали схожими на нас.»[] Бергер і Хантінгтон прямо заявляють, що глобальна культура американська за своєю генезою та сутністю, але вона не пов'язана з історією США. Головним фактором її появи та розповсюдження є англійська мова. Вони виділяють в ній два рівні функціонування – елітарний та популярний. Елітарний рівень представлений практиками, ідентичністю, віруваннями та символами міжнародного бізнесу та клубами міжнародних інтелектуалів. Популярний рівень – це культура масового вжитку. []

Спайбі Т. виділяє істотні частини без яких американська культура не змогла би стати «першою всесвітньою, дійсно глобальною культурою»[] Це передусім еволюція засобів комунікації – від вітрильних судів до розробок в області аеронавтики; від електричного телеграфу до Інтернету; від радіо до телевізійного і супутникового мовлення.

Принципово іншої позиції дотримується Сміт Е. Соціокультурна динаміка образу глобальної культури трактується ним, як історія формування ідеологічної парадигми культурного імперіалізму – тобто поширення національних сентиментів та ідеологій до вселенських масштабів, нав'язування їх в якості всезагальних цінностей та досягнень всесвітньої історії.[] Тобто відбувається культурна експансія. В цьому контексті Ірхін Ю. визначає характерні риси цієї експансії:

- 1.перенесення образу життя та орієнтації;
- 2.розповсюдження західної культури як універсальної, котра виключає інші види культури;
- 3.бажання досягнути культурного внедрення політичних і інших цілей;
- 4.однобічний потік інформації від «центру» до «периферії»
- 5.формування в залежних країнах прозахідної культурної еліти, яка повинна слугувати фундаментом належного впливу.

Головною перешкодою для цієї експансії є історично закріплені національні культури. «Одне слово, безчасова глобальна культура не відповідає поточним потребам і не навіює спогадів. Якщо пам'ять — чільний момент в ідентичності, ми не можемо побачити ні глобальної ідентичності в розвитку, ні прагнень до неї, ані жодної колективної амнезії, яка б допомогла замінити наявні «глибокі» культури космополітичною «поверхневою» культурою. Остання залишається мрією небагатьох інтелектуалів. Вона не зачіпає жодної

струни серед величезної маси людей, поділених на звичні спільноти за класом, статтю, регіоном, релігією і культурою».[1] Концепція Сміта Е. націлена на розвінчання авторитетного наукового міфу сучасності про історичність феномену глобальної культури, органічність її структури та функцій.[2]

Висновки. Звісно, частково можна погодитись, що перша представлена нами концепція заявлена як наукова та розроблена авторитетними вченими, є спробою видати ідеологічну модель за наукове відкриття[3]. Але й применшувати вплив глобалізаційних чинників на світову та локальні культури теж не варто. Нам видається більш продуктивними роздуми з цього приводу Гідденса Є. «Глобалізація є причиною відродження місцевої культурної ідентичності в багатьох регіонах світу»[4] Цей процес він називає «місцевим націоналізмом», хоча більш слушно його назвати «етніцизмом». Гідденс Е. також зауважує, що «натиск глобалізації іде «по горизонталі». Вона продукує нові економічні та культурні зони всередині одної країни, або в рамках декількох країн. Приклади – регіон Гонконг, північ Італії та Силіконова долина в Каліфорнії.»[5] Це відображення регіоналізації, яка разом з глобалізацією є різними сторонами одного процесу[6]. В рамках саме цього підходу можливі подальші перспективи наукових розвідок в контексті взаємозв'язку між глобальною, національною і регіональною культурами.

Література